Година II | Четвртак 15. маја 1943 | Број 117

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Излази СРЕДОМ и СУБОТОМ. — Уредништво и администрација Његошева бр. 7. — Рукописи се не враћају. — Телефон Уредништва broj 64 — Претплата: годишње Lit. 8·— — Појединачни broj Lit. 1

КРАЈЊИ ЧАС...

Из ранијих чланака што је наш лист у последње вријеме објавио, доказујући исправност снагом наведених логичних аргумената, јасно произлази да у нашој заједници има много нездравих појава, о којима се врло мало води рачуна, иако се све, ама баш све, нашорено и надалеко свакодневно анализира у бесконачним дискусијама, гдје само једно произлази: понекадашње добре воље.

Поља је снага сваке акције, сигурна гаранција сваког успјеха. *Али док ова фали*, уваљ је говорити и доносити закључке. Свакој машини треба мотор да је покрене, јер погонска сила коју сервиса у својој техничкој комбинацији дјелова и справа не може да дође до изражаја, ако фали душа, т.ј. оно што ту снагу пробуди, стрелс, а то је погонски материјал, бензин, нафта или уље.

Тако и наша заједница не може да се успјешно покрене у овој неопходној борби против партизанства и комунизма уопште, ако том покрету фали добра воља.

А то фали! Сувишно је да тражимо узроке, којих има много, сувишно је да тражимо оправдања и да претрпљени жртвама увеличавамо допринос општој одбрани, што само до сада навели и постигли. *Сувишна су сва та наговарања*, јер не задовољавају реалност момента, која намеће пуно више од свега онога што је до сада подужетО и остварено. Уврати нас не интересују. Народу треба пуно мир, безбједност, сигурност потрошјеног поретка и сигурати сваку могућност дањег рада, реда и равнатка. На који начин ћемо до тога доћи, ко ће том успјеху више допринијети, дати, жртвовати, то не занима опште мишљење, јер је заједници свеједно откуда ће сунице да сије. Главно да оно сије и да одлиђује земљу, чијим се продуктима ми морамо хранити. То се тражи и зато је све учињено са стране власти, које су већ у почетку увиђеле ту пријеку потребу и све своје могућности материјалне и моралне природе ставиле великодушно нашем народу на располагање.

То се тражило и тражи за сопствено добро народа, да би могао у миру сачекати коначан конфликта у току, који ће дефинитивно уредити наше политичко питање, о којему овдје код нас, данас као јуче, и послије — одјрмавају, води рачуна и расправља — са заносом и истом жестином говорећи да је он најодлучнији одлучујући фактор. И друге га слуђају; *јер му се чини да је свиђа заиђрстиа*: „Бог ма шта ће бити сутра", — мисле — „и какве послијеме може да ми мој суд!"

Тако се, господо, не иде далеко! Свака контрареволуција треба да покаже зубе, треба да своја хтијења поткријепи убједљивим средствима, треба да наступи одлучно као један човјек, без оклијевања, без обзира, без страха. Старији елемента то не могу. Али зато они старији омладину упутити у реакционарном задатак, омогућити јој остварење контрареволуционарног програма. „Зеленаштво" и „бјеланштво" нису препрека. Обе тенденције имају у виду спасење, а као главног непријатеља комунизам. То је стварност, то је ловачка садашњице, то је потреба момента. Ко се не слаже тај је комуниста. Преко *жице са њим да* га будемо имали сучешће а нигдје међу нама, да ужива благодети краљу и мукоо постигнуте у одбрани.

То треба урадити, али браћо, јер бујица пријети поплавом., а поплава носи безобзирно потапање, *ако не, равор*; пријети краљу, пријетња, невиним жртвама, народу и јаруком; пријети омајинчким потомцима, пријети неуравниваним безобзирностима.

Пробудимо се. Батимо јалове тражвиће. Примимо из пуног, јер сва слабо себе, свој народ, своје традиције и припремамо терен за сопствене националне аспирације, на остварење којих, осим рјечи, треба нешто конкретније жртвовати. Жртве вапе за осветом, коју сами можемо дати. Иначе су уваладиле и *гровна одговорности пада на оне, који су* их проузроковали, без довољно обиљности и повјерења у свој командајућу улогу, што су на себе преузели.

Крајњи је час!

Ако се и ова послиједња шанса расипне, онда ћемо се вратити врло лако убјеђивањем систему, који ће нас све заштитити.

„Ко се тоон хвата се и за пјену". Ми имамо греду пред собом, али сами пијени или нећемо да пружимо руку, да би се ње прихватили и спасили. Нећемо? Нећемо, иако народ мора у себи још увијек толико снаге да своју земљу заштити и одбрани.

Нећемо, али то је надајство! А надајства се плашају. Плашала су се увијек, па и данас...

Крвави залог осовинских хероја за срећнију Европу

Епилог славне афричке епопеје

13 маја јутро завршила се диновска борба за Африку. Прва италијанска армија, којој је падала част послиједњег отпора Осовине на Афричком тлу, прекинула је борбу слиједећи Дучеовом наређењу. Изложена концентричној и непрекидној акцији свих англоамеричких копнених и ваздушних снага, исцрпљени муницију, лишена сваког снабдијевања, извршила је она славно своју дужност до крајње могућности. — Тако се завршила афричка битка, која је са нанизмјеничном срећом трајала 35 мјесеци.

10 маја упутио је Фирер команданту италијанско-њемачких трупа у Сјеверној Африци генералу Фон Арниму слиједећи радиограм:

„Вама и Вашим херојским трупама, које се боре у вјерном братској оружја са италијанским друговима, изражавам своје признање и највећу захвалност. Заједно самном прати и цијели њемачки народ са дивљењем херојску борбу своје војнике у Тунису. Она је била од највеће вриједности за коначни ратни успјех, те је дала примјер свим оружаним снагама великог Раиха, и представљаће страницу славе у војној историји Њемачке. — Адолф Хитлер".

На дан 11 маја упутио је Дуче генералу Фон Арниму слиједећи радиограм:

„Са дивљењем и поносом пратим јунске трупе афричке војске, које показују несавладну храброст пред бројном надмоћношћу непријатеља. Историја ове херојске борбе посвјочиће признање одмах вјернима африканским трупама, који су дали најсјајнија изражајвриједности осовинских народа. — Мусолини".

Пресјеком је начелник Главног генералштаба италијанских оружаних снага Екселенција генерал Виторио Амброзио одржао преко радио-Рима говор, у којему је приказао храбру борбу осовинских трупа у Тунису, величајући ратне врлине славне италијанске I армије. Његова Екселенција генерал Амброзио завршио је говор изјавом да је свјесна пожртвованости италијанских војника у Африци цијеле бодуће славе и некоснатене среће нације.

Пред свјетским херојском отпора осовинских трупа на послиједњем афричком земљобрану, издао је Фирерсв стан слиједећи саопштење:

Кал су Енглези у октобру 1942 г. повели велику офензиву против бројно бројнијих Ел Аламена, бјежећи маршал Ромел у Њемачкој. Боравак у Африци тешко је начео могућо здравље. Одмах по врвој нијесмо о енглеском нападу је маршал Ромел, противно мојој жеља, бранио свој, бреговито уређено и оштићено. Наком енглеског искрцавања у Француској Сјеверној Африци продужио се бројно боравак маршала Ромела у Африци. Изложен стјалним нападима знајно надмоћног непријатеља усиао је маршал Ромел да доведе своју војску у Тунис, маневром који не одговара као примјер у историји.

Борба за ту се здравствено стање у Тунису погоршала, ранијеи је фирер да пошаљи маршалу Ромелу, чим је опет стигао до Положаја у Габесу, да се врати у Њемачку рани лијечена. 11 марта 1943 г. стигао је маршал Ромел у Фирера главни стан, гдје је из фирерових руку у знак признања за изврсне заслуге, примио орден Краљевске границе са мачевима и бриљантима на Крсту витеза реда Жемени крста. Чим се здравље маршала Ромела врати, поћи ће у Фирер главну дужност.

Ево кратко описа последње херојске борбе бројно бројнијих непријатеља. Енглези и Американци, доводећи у свом покрету и Французе, у Африци, продрли на источна и западна крила у тунис, па искористивши у свјетлости ратне технике авијацију, бомбардирали Монтгомеријеву 8 армију, чврсто су ријешили да пруже непријатељу отпорни отпор. Противник је упутио парламентаре да предају предају. Парламентари су се вратили у своје линије носећи горе отказ. Армија, изолована са морске стране, без веза са другим центрима отпора, са скоро свим исцрпљеном муницијом и намирницама, скоро без воде, богата је дијелом водом и ратним плијеном. Дан је поговори одговор: „Отпор до крајњих могућности!" Војници I армије ступили су у борбу битку: битку части, битку која не брани ни градове, ни висиће, ни тврђаве, него браћи херојску ратничку традицију Италије. Борци I армије дали су прије свега са узвишеним самопрегорањем послиједњи допринос италијанске вјерности Африци и остављају на афричком тлу, свјетлим залог своје племените крви, стјуреи жртвенике неизоставних покрића Етиопији, Сомалији и Еритреји остати немарбисним трагови њеног рада и неке *цивилизаиије*".

У Шведској...

Шведска би имала је сложна у тврдњи да жртва осовинских трупа није била узалудна, и да је овај отпор послужио на јачање одбране европског континента према планованој предстојећој инвазији Африке и остављају на афричком тлу, свјетлим залог своје племените крви, стјуреи жртвенике неизоставних покрића

У Мађарској...

Мађарски листови тврде да херојкам који су италијанске трупе показале даје Италији право и сигурност повратка у Африку, чија је земља учињена плодном радом Италијана, и која је натопљена крвљу јуначких синова те земље. Неустрашивости ратничких дјела италијанских и њемачких трупа — пише мађарска званична агенција — сматра се гаранцијом будућности. Чињеница да су италијанске трупе пружиле отпор чак на ширчатсо Дучеово наређење сматра се доказом несаломљиве ратничке воље Италије, која још и данас 35 мјесеци афричког рата пружа непријатељу чврсти отпор.

У Шпанији...

Шпанска штампа посвећује опширне коментаре италијанској епопеји у Африци. „Итулија се са поносом сјећа — пише „Алказар" — да је у Тунису, Либији, Етиопији, Сомалији и Еритреји остати немарбисним трагови њеног рада и неке *цивилизаиије*".

У Норвешкој...

Цјелокупна норвешка штампа велича херојски отпор италијанско-њемачких трупа у Тунису, тврдећи да су Италија и Њемачка овом жртвом будствах и материјала спријечиле противнике да пријеђу оне снаге против Европе. Корзика, Сицилија, Сардинија и Крета претворени су у међувремену у праве одбрамбене баријаде, које ће сигурно дати да се одуруу свим нападима Американаца и Енглеза.

И у Јапану

Лист „Токио Шимбун" истиче пожртвованост и самопрегорање осовинских трупа у Тунису. Европа ће сигурно бити спасена уз ову борбену моћ, будући да ову баш не постиже да употребљене. Ово је вриједно пажње да се свијету положи италијанско-њемачких трупа у циљу Европе.

На ноге!... На ноге!...

Браћо Црногорци!

На сној кожама осјетили сте све страхоте партизанске тиранијеВидјели сте куда води њихова суманута и лажна работа; видјели сте да води уништењу свих правих духовних и материјалних народних вредности, народних традиција, националне, личне и породичне части, понога, безбједности личне и имовине, а надасве уништењу наше српске нације. Ја пред том страшном вијоном уништења, које су хтјели да нам приреде партизани, устали сте као један, и крв тешке борбе, успјели сте да разбијете прво налет комунистичких садиста, вођени од јеврејских пустолова и њихових сремних дотданвика. Успјели сте да их што уништите а што протјерате на наше покрајине.

За ово вријеме релативног мира, од протјеривања партизана до данас, у нашој покрајини се радило са видним успјехом на сређивању прилика. Са резултатима тога рада можемо бити задовољни, над се уме у обир да сио окупирани и да рат и даље бјесни. Престадоше да горе наши сиромашни домови, нестаде убистава и страха, а нови живот поче да ниђа тамо гдје су партизани били посијали пустош. Поправише се порушени друмови. Успостави се саобраћај. Прорадише школе и остале установе. Поче да се равнија природа. Вођство националног покрета, и поред малих расположивих средстава, улагало је напоре да се народу што више нађе у сусрет, подупирући вјерност настојања да побољша свој положај. Надјела пажња поклоњена је најбједнијима, породицама погинулих, рањених и одвојених сиромашних особа, да би им се ублажиле патње. Учиниле су је досад много тога, али је још пуно остало да се уради. До националног вођства нема ни нехата ни помаљкања добре воље да се све ствари, у границама данашњих могућности, доведу у ред, те ако није учињено све што се жељело, узрок лежи у немогућности и немању средстава.

Црногорци!

Ваш у вријеме када је требало наставити овај користи рад на сређивању прилика и унапређењу општег народног живота, наступио је, ево, пуги налет крвожедних партизана на нашу територију. Дошли су поново, доводећи са собом све болне делате, врачајка, лопужа, разбојника и робијаша, сувљених с лоја и сконоша широм Југославије. Дошли су вукови у јагњећим кожама, са кожама измијењеном тактиком, али са истом ћуди, са истим циљем да пљачкају, да пале, да обешчасте, да обесвете, да поубијају и побијају у јаме, — једном ријечју: да од ваше покрајине, да од ваших домова начине пустош и смрт. Они долазе да паровима борбе за Словенство, за националну слободу социјалну правду, а уствари, сјесе копају гробницу остатку напаћеном српском народу. У њиховом раду нема ничега из српског интересенства. Они су отјерани ријеке и изјвинили нацију, слуге сатане и велика срамота нашег времена!

Народе Црне Горе!

Ти си носио зјулу слободе и свим бесмртним дјелима будног народа свијет кроз 500 година ропства и робјетства. Ти си творио и посилао у Његошевог. Само ти могао си [illegible] Вуки Мићуновића, Драшка Поповића, Петуана Стефана, Ђиђе од Ровина, Владику Раја, Краља Николу, [illegible] Полетића, Киеаа Радуна, пет Мићуновића, Баја Бошковића, Марка Мићуновића, Мирка Петровића, Јаћа и Анта Јаковића, Илију Бурдовића, Новицу Церовића, Максима Бићовића, Блажа Радовића, браћу Матановића, Петра Вујовића, Лазара Сочицу, Ђоа Радовића, Шћепа Кусовца, Мојша Андрова, Стевана Пер Иве, Петра Вукотића, Филипа Вуранићовића Илију Пламенца, Маша Андрова, Новка Рамова, Новака Милоњева, Вукана Борова, Пека Павловића, Вуксана Будатовића, Мину Радовића, *Тринка Цвковића, Пинта* и Акра Цвковића, пона Бока Перовића, пона Николу Симовића, пона Луку Јововића, пона Богдана Зимовића, Ђеша Станковића Јанковића, Баја Пивљанина, Ђ.ју Јовановa, Јова Пејова, и многе друге витезове, који ће живјети до траје српског имена. Ти си дао Војислава Јовића, Немањића, Бадњића, Црнојевића, Мрњавчевића, Петровића, Карађорђевића. Ти си дао *Св. Саву*, Св. Петра, Св. Василија, Св. Арсенија и Св. Стефана. Твој ти је претио одали Грачаницу, Студеницу, Високе Дечане, Патријаршију, Бурђеве Ступе, Милешево, Жичу, Морачу, Острог, Косијерово, Цетиње и манастир, Пиву и многа друга светилишта која су чувала православну вјеру и очувала наше српске мне.

На вар ина и може бити надајна у нашој сјеђини? Зар ина и може неко да се одрече culta наше славне прошлости, culta наших предака, а вјечне мисли наше нације, и пљунути на сјетилиште Лазаре и Грачанице? Зар ина и може неко оставити све то, пљунути на свој обова и своју нацију и поћи да робјешима и дупеженима Титом Бросом и Мошом Пијадом?

Црногорци!

Уплаше опет притајену зубљу своје нацјоналне свијести! Не дозволите да се и по други пут играју вашим животима, вашом имовином и вашим образом бјелосјетског дијечна и вјеровјетника! Установите сви заједно, човјек, да дотучете крволочне звјерове, бесјенице и мајке, које трују младе душе твога подмлатка, које мене на твоје свеје чеје, причају о бјаствству и слободи а заиђ заиђ у себи агитирајући, вијеју трулеж; обе бивају рај, а пр ијеђу срамотну ладају свога народа и будућности у којој би утонуо и прошлости и наш народ постао [illegible] и привјеком робом, без имена без вјере и без своје нацјоналне [illegible]

На [illegible] којима јуначки крв [illegible] музика пса! На ноге, сви који [illegible] свој прошлост, а своје [illegible] жеље бољу будућност. На ноге!

Ти знаите! Ко не осјећа мушког срца, нека оружје не прима, јер онај који га прими, мора га чисто носити, побједоносно се ратити или славно погинути!

На ноге! Не дајте да пасје котило скрвави ваше прагове и ваше домове! Не дајте да скриване спијеле успомене наших очева, бедова и праћедове! На ноге! Не дајте да домаћи лупежи и бјелосјетске пропалице куће твоје по нашој земљи и удараји нечеш срама на образ наших жена, кћери и сестара! На ноге потомци славних предака! Сто пута је боља поштена смрт, него срамотан живот.

Онај који се одрјешио са свете обавезе према своме народу и према себи самоме — неће моћи избјећи заслужене репресалије вођства националног покрета, поред свих заслуга која га чекају у судару нашег окупаторских оружаних снага и комунистичких банди.

На ноге! Спасавајте своје светиште, своје име, свој образ и своју будућност!

Повратак Неудаље у Мадрид

Синоћ је генералисимус Франко вратио у Мадрид са свог [illegible] путовања. Становништво престонице одушевљено га је дочекало.

На улазу у град свечано га је генерал капетан Мадрида, [illegible] чиновник, [illegible] и [illegible] [illegible] [illegible]

Господин Мијушко

Нагледа да смо ми заиста један народ. Непромењено падамо под утицаје туђе мисли и равнисмислено о њиховој вредности. Као да само навикнути да о нама други мисле и бригу воде. Нарочито су код нас добро пролазили странци—Словени и њихови планови. Најзад Марксизам, као стране идеологије с којим су у Црној Гори ничега заједничког нијесмо имали, нашао је на добар одјек, без много критичне резерве. Јер како бијаше један поглед на марксистичку науку, видјећемо да је она та наука страна чашћу земаља и народном схватању.

Борба класа, сукоби људи, културе, литература, пролетаријата, слободна радња, матријалистично схватање, развојне епохе и т. д. све је то, да дозволимо, могло бити и актуелно у земљама велике индустрије, крупног капитализма, а и какве год то све има са земљама с отоманским сељацима народом који је живио патријархалним животом, са горњотачним етиком.

Да би се спречио у једном народу велике реформе потребно је да постоје услови и готови одјеци за то. Једним ријечју, социјалну реформацију треба вршити сходно захтјевима духовних стремљења дотичног народа.

Па иако је код нас марксизам нашао присталице и проповједнике са сувим над биједом међународног пролетаријата. Наши млади кнежевићи писали о овом питању по фабрикама у Француској и Бијелој, а не у Црној Гори. Мислимо да је ту по природи престола својствена примитивним народима, да све што долази са стране помиљамо резервне. Искрено морамо признати да нијесам Црногорац нити могао тврдити да сам Црногорац и направити очигледно чудо да постанем народ, па ма какве годе бисте имао, само што су то учинили Мошо и његови сарадници — до лаци с тим.

Која личност данас зна да ми Црногори, претстављу у Црној Гори већ овјеђедном од бесмртног Тита — не знам, ко је, на откуда је; једино знам да је овај „друг Тито". Зар није чудо да бијаху они били у страну да и та друга „Тита", жртвовати све понижене одлике народа, живот, част и дело, па и свој народ?

Некада је сјајни данашњој, такву помјетњу, уиво у Цјну Гору Шћепан Мали о коме се ниједе данас не знаде

Отприје годину дана завладао је у Црној Гори поново ред, мир и дисциплина. Годину дана били смо слободни за добро наше земље и наших породица.

Морамо ли се сада одрећи ове велике привилегије кривицом једне скупине алочинаца?

Морамо ли допустити да Црна Гора поново постане поприште варварских недјела?

Наша је света дужност да збијених редова дигнемо оружје против комуниама, и да заувијек ослободимо Црну Гору његове злокобне акције.

ко је (нагађа се да је бан пропали аустријске подофицир). Довољно је било да се он хвали на разлоге пера, па да сва мудрост домаћих људи не може задржати пад у заблуду и свијету доносити нечасну вољу. Нешто је тајно учинио ову негативну страну Црногорца па ју је приказао у вјештији — бабе из Бара. Једна баба, наговорена од везира скадарскога умјесто, да не би владао Давиђа, назади Црногорце да нож крвна дигне једни против других.

Један карактеристичан сјајај народних навиности и лажљивости а која је народ скупо стала, народа нам пружа Матија Ненадовић. Он у свом „Мемоарима" Прешао, прича он, у Србију неке кројач у пријеме код дјетета отоман Алеиса бијаше, о коме нијесу и ни шта о њему чули се занима. Једнаго дјетета зовне Мојушко и народ — на великога уваженга господина „Мојушка". Он се претвара као изасланин аустријске цјеле, послан да диже Србе против Турака. Кнезови и народ га поздрављају и позивају устанак. Но отјшто нијесу никакве помоћи ни биле коју је обећавао Мојушко. Турци савладају устанак и народ поднесе страшне муке. Отишао послије тога, прича даље прота, кнез Алеиса код аустријске цјеле да моли за народ. А цар Јуут што су дивали устанак без његовога знања поче кнеза Алексу нападати. Кнез је имао само једну одбрану, у коју је одјека наинност и крајна несмотреност: Нама је рекао *господин Мојушко*". Послије се утврдило да је Мојушко био кројач и сиђивца.

На исти начин је „друг Мошо" обманио наш свијет са совјетским надбранцима и многе у повјерјавање, да смрт пустош, зајетрена и крв загосподари, по његовој вољи. Црном Гором. Ја је од наших људи заведен народ, рекли бе сто да је просто: па ко може разнодушно примити дар који нам припремише бјелосвјетски Чивути?

Ако ко буде слушао и проучавао имена онијех у којијесу се повјеревали као странци давали мјеру *нашем судбином*, имаће пуно посла. Како ревреденте увеће Шћепана Малог, бабу из Бара, Мошу, Тита, господина Мијушка кројача и др. А то би потребно било, јер су они играли, сваки у своме времену, улогу у нашем народу. А народ не једанпут, је добро осјетио на својој кожи, гостопримство и свијет спитивања и прибјежишта, па је нашао, при чему да се ваљда, те да своје главом мисли.

В. Ви.

ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ФЕНОМЕН ДАНАШЊИЦЕ

Једна од најбољих савремених природонаучних чуда претставља чињеница, да се у посљедња два и по столећа, дакле у вијеку техника, одједном појавила „порјала друштва" тј. у земљама високог развоја и постепеног развоја, човјечанства, крекнутог у тамо неким тежим кластрофама, нагло повисила број становника планета од 545 милиона на преко 2 милијарде 100 милиона (1935 год.) То значи да се број становника за посљедња 2 вијека повећао у просјечно. Уједини научници упозорили су на то, да овај феномен представља изванредну појаву, него праву фетомен, који се само дјелимично да објаснити побољшањем хигијенских услова, продужењем људског вијека и енергичном борбом против епидемија.

Будући да су још древни Римљани вршили у својој држави тачан попис становништва — сјетимо се само чувене Римљанина под царем Августом — може се врло лако установити колико је становника у Римској царевини у то доба. Та бројка мора данас да нас изненади. Цијело Римско царство имао имало више од 55 милиона становника, што претставља једне нешто више од становништва данашњих Балкана. На само територију данашње Италије живјело је, уз чувашњих и страних робова, свега око 7 милиона становника, а та се бројка у то доба нимало замјенила за читавих 16 столећа. Тек 1880 године порастох се број становника на око 16 милиона, а сјајне свјетске War premiso је 40 милиона, а данас је већ досегао 48 милиона.

Дјелиа Египат, који је некад био средишњи земље државе, имао је у епоси свог процвата у доба Римске царевине, 8 милиона становника, а од фараонима је на 7 милиона. Тек 1882 године почео је тај број да расте. па је до данас досегао 15 милиона. Читавих 19 вјекова је на часту-на низакна промјена, да би се онда брзо становништва за цијло 60 година удвостручило.

Њемачка је 1800 године имала једва 24 милиона становника; 1900 године имала је већ 53 милиона, а почетком прошлог свјетског рата 70 милиона. Данас она већ обухвата 80-90 милиона.

Британска острва имала су око 1000 године свега 3 милиона становника. Тај број доживио је до данашња краљиче Јелисавете само неколико пута порастом, бавком на кугу која је у мјеувремену једном изврнула бедуљну са окупу 2 милиона. У XVII вијеку већ је тај број порастао на 5 милиона. А онда су настали огромне скокови: 1750 годин. броји тајнутуо је 6,5 милиона, 1780 године 8 милиона, 1800 — 10 милиона, а 1820 читавих 14 милиона. Данас има и тамо већ 48 милиона становника, и поред страшно огромног исељавања у колоније и доминиона Британског царства.

Малој Данској усијело је такође да од 1801. XVIII столећа до данас учетворострили број својих становника.

Разумије се само по себи да у овом огромном порасту становништва учествују у многоме чврало велика исељеника попрчи. Иарјатно је да су на сјајна земаља (из бројева ту Русију) у посљедним столећима сами порасли са 160 на 430 милиона људи, а да су исто-

Идеја крпљавина

За све оне који та научно повјају, марксизам и као теорија и као пракса не претставља ништа друго него о. мо један свој великих противрјечности и идејних несагласности.

Иако марксисти, усљед своје у брзоности као да су по правилу сасвим под небесним газом, — увјерени који је за њих врло карактеристична и која њиховом одвратним лицима удара нарочити печат по коме их је лако повјати по прво поглед, — иако марксисти, дакле, сматрају да су повјати да дају гдјеоно и на свјетској питања свијета и живота, ипак у њихова идеологија није сахрањена философска систем. Марксизам није свјетоносфија. Али, ма да нијесу философи, он попаси од квјесних философских постаки, и то од постаки материјалистичке философије, по којој је свијет у суштине материја и све што постоји и све што ће бити надаи свој извор и свој узрок искључиво у материји. Позавши од тога начела, марксизам је усвојио и нијесу тајнио и ниједно друго питање, тиховавку материјалистичку дијалектику, која није ништа друго и го мавртуа Хегелова дијалектика, те се марксизам писи вато и хеле лако су Марс и Енгелс Хегелова дијалектику која је прена њима дотада дубина на главе, ставила на ноге. Уствари, ово што би у марксизму могло изгледати као философија, то је само спој основне материјалистичке теме да је материја свијет с једне стране, са идеалистичком Хегеловом дијалектиком, с друге стране, дијалектиком коју су марксисти претходно ускладили са свијетом потребама. Ту спојену и емпиричне материјалистичке и идеалистичке философије марксисти су ријешто уједини и искористили као духовне чекиће, погонске да људи, а зато и то и који немају довољно философске и социјалне спреме, примјењујући те шеме на друштвене проблеме који их интересују, дјелаје обично до оних закључака какви конвенирају марксизму. А то је за марксисте главно. Иије важно да се дође до истине. Они истину и не траже. Важно је да се буде њихов једномишљеник, њихов присталица. Ваш тај неистинит закључак марксистичкога и материјалистичкога карактеристичан је за цијелу градњу марксизма, који уништава слободу духа самим тим што онемогућује да се проблеми слободно третирају, па макар се тим слободним третирањем и не дошло до оних закључака који годе марксизма

Инвиранта Хегелова идеалистичка дијалектика, постављена на основу материјалистичких прјеучетања на материјалистичку основу, претставља једнако грубе наочиљаке које марксизам измиче слободном и истраживањем људском духу, да ма он уопшао стварао, па макар и таква је у суштини и у истини, него онакву какаа нијма, марксистима, треба да буде, треба да мигледа. Марксизам зато сужава духовне видике, ограничава људе, па и свјетске духу и умртвљује се духовне активности које ни ему стављене у службу марксистичког политичког циља.

Сјетимо се ко слаже са њиховим тврдњама марксисти тај задатак обављају и негирају као глупо и нетачно. Тако они својим присталицама вабрањују да читају „буржоаску" књижевност или „идеалистичке", односно „метафизичке" философске књиге, а код оних који, ипак, у њихових непристалица, па зјеште начине називају одвратност према литерарним дјелима која нијесу марксистичка или која са марксизмом немају бар додирних тачака. Отуда долази то што су марксисти страховито једностани, али и то што су ужасно ватуљани, фанатизовани у својим погледима. Једностано образовани људи претстављају највећу опасност за слободну природну мисли и људске културе. Они кочи, они сужавају, они спјтавају људски дух. Од таквих људи обично се фабрикују ренегати, аидрти, ватуљани, једностани тиорови, који мисле исправно, а не погоди. Они су homines unius libri, они који не стварају, већ пресуђују културу. Већином су марксисти такви.

Као што *само горе рекли, марксисти* вабрањују свијету читање свјетске књиге књиге које нијесу у њиховом духу написане, а нарочито се окомабају на читање философских дјела, вабрањују „метафизичним". Марксизам и метафизика! Заиста, присталице марксизма гарде да марк иман сахрањеје метафизику и да тамо гдје доноје марксистичка мисао не може бити мјеста „метафизичним прекапанима". Кад се одједа марксисти да расправљају о философији, добија се утисак да њихова идеологија и њихови погледа немају никакве везе са метафизиком. Али, то је варка. И марксисти су метафизичари јаднје кад вауљају стаје у питањима која су по својој суштини метафизичка. Наука се креће у границама искуства, она исцитује оно што се може подврћи нашим чулима, што се може експериментисати. Наука нам свој сектор испитивања а свој апарат испитивања. Ну интересују искуствена питања и она се служи искуственим методама. Оно што се налази изван искуства, да она питања која вјечито гонијају људски дух и чију одгонетку он тражи, науку не занимају непосредно. Да ли је свијет у суштини дух или материја, и да ли је суштина материје и духа: да ли је крајан или бескрајан; да ли има циља или нема; да ли постоји Бог или не постоји; да ли је људска душа бесмртна или смртна; — та и многа друга слична питања не спадају у искустени, научни домен, већ у њихово мјесто у ванискуственој, надискуственој, метафизичкој области. Дакле, метафизика је широки појам који обухвата сва

Група даваоца крви

По узледу на оно што је учинено у сим цивилизованим земљама, а нарочито у Италији, образује се на Пјешину бриком Дирекције народног здравља Гувернерства рпва „Црногорска група даваоца крви", која ће осигурати грађанству један од најфундаиталних облаа помоћи.

До сада у хитним случајевима, када се необходно морала вршити трансфузија крви рада спашавања многобројних болесних Црногораца од сигурне смрти, радили су италијански лјекари донијели и купили своју племениту крв, јер су трансфузије, такође и грађанских лица, вршили мјешовити и вршједи италијански војни лјекари.

Одјада ће овај часни задатак људске солидарности, који претставља такође знак узвишеног сјећења цивилизације, врједнјти „даваоци крви" који ће се добровољно одазвати иницијативи Дирекције народног здравља Гувернерства Црногоре. Дирекција примаће вриједе за које се сматра да ће бити у великом броју.

Сваки „даваоц крви", примљен у састав групе, добиће нарочиту исказницу. Код Дирекције народног здравља Гувернерства увешће се „бочасти дјелови" на којој ће бити исписана сва имена „даваоца крви" са ознаком брја даваоца и количине крви дароване сваком болеснику.

Упозоравамо да се сви они који се у „Дирекцији групе даваоца крви" могу уврстити Гувернерству Цјне Горе — Цивилни Комесаријат — IV Дирекција здравља и социјалне помоћи. У молбама морају се дати подаци годјина и адреса молиоца, а мора им бити приложена потврда о припадању молиоца националистичком покрету. Само родољуби и поштени људи могу претходити на часу да збјјјју своју крв и да тако врше дјела од најузвишенија чинова људске солидарности.

Ако би „партизани" још једном морали засјести у овим нашим светим брдима, која су понајвала славу наших дједова, нагубићемо још једном своју слободу и бићемо још једном присиљени да се одрекнемо оног благостања, на којему нам данас завиде многи други народи.

То се не смије догодити! Стратоте и биједа коју су комунистички „партизани" иаавали 1941 године у Црној Гори, не смију се више понављати.

Латимо се оружја које су нам италијанске трупе великодушно повјериле за нашу одбрану, и потчинимо се без даљњега наређењима наших вођа ради спасења части и будућности Црне Горе.

„Нова граматика италијанског језика"

може се још увијек добити код Уредништва „Гласа Црногорца" уа унапријед послати своту од 25 лира

та надмисљтена питања и све одговоре к је људи дају на њих. Б.в обавра на то да је нова метафизику или не, чињ ајјстајте мет ди нар самим тим што јасним биа какав став у коме од метафизичких питања. Да ли је свијет дух или материја, или је свијет дуалистичке природе, тј. и дух и материја, — то је предмет расправе метафизичкога питања, па макар да се био тај одговор; било да рече да је свијет дух, било да је материја, било да је и једно и друго. Марксисти су с основним учењима и идејним кривању, у водили постаке материјалистичке, и почито Фајербахове философије, према којој је свијет само материја и све другаје појаве су само еманације материје. Према томе, чим су заузели став у ономе чисто метафизичком питању, марксисти су постали метафизичари, те не могу у правом тврдити да су на својих учења избјјјј

Васиљеван на Цетињу

У прошлу сриједу, 13 маја о. г., на дан Св. Василија Острошког одржана је у манастирској цркви на Цетињу свечана служба Божја, на којој је чиводјетовао Н. Б. Чр. Митрополит црногорско-приморски господин Јоаникије уз асистенцију свјашчених свештеника. Служби Божјој присуствовао је приличан број грађанства, нарочито жена и омладине.

Након богослужења одржао је Лијепу и писану бесједу прота г. Илија Поповић, који је, између осталог, рекао:

„Велика захвалност Св. Василија уродила се у нас, јер он по зрелом времену свог живота и свом жељеном мјесту на Мојсија, на по будни сјећајима моје мисли од Сазнања, по чудесним ријечима, истинит молитвоник, дарбиђу у Острогу мјесте моје од Илије Тесвитјанина. Разлика је у томе, што се Илија вазнесе на небо вијеком у огненим колесницама, а Св. Василије у оној земаљској ноћи: шиљелом и молитвом се Спасителу да чује — мисли грешни народ — не сиромах онам кои ме у Содому и Гомору".

„Гордости, претјерано самољубље, егоизам, себичности — ево ли се то није — вијек у пропасти. Шта ће се напити људи на современог друштва које не би своје умне или шјелесне способности преузеваливали. „Да нијеси на Христа, Христа, да ниједе од народа?" — питаху Јудина Искариотска. „Нијесам" — одговори он — ја сам глас моје вјере у сјенарству, не нијесам достојан Христа одјеђивјанта".

Да нијта ко нас: ко си ти? — у вјеки вјека одговорити и кажати наше није и вјеме, или ево сјетити да Онамо колје бити нијто нијесмо. Шта амбицијта нема крајо. Мјешјанин, није свјаки горјки на сјенарјо, ни свјаки кулјер на вјрмјна.

Ја, са овога мјеста, мирни исјтину говорјим. Тамнјо је нијалјадно нјаштјене, да ли ми доћи ка Бог, изгубјени богаљине, изгубјени сјетји у чоћјанске самих себе.

*Данас се рекло да безбожности — отјечјан чаје опасу непознатја, него је непознате мјајка безбожности — отјешја. Нијонјшје је код нас уравнило зрбовјх кјарјјна и ако — шјто је најгоре — у стјена друштвјјј

Индија пред јапанском инвазијом

Предизборни терор у Сирији — Дволичност совјетске политике

ПРОТИВ ЕВРОПЕ

По Рузвелтовим ријечима присиљена је Америка да уђе у рат, и то из избјегла опасност нападе од стране Њемачке и Италије. Једном ријечи, да Јенки нису ухватили оружје против Осовине, италијанске и њемачке трупе би муњевитим ударцем запосјеле Њ. Јорк и Вашингтон. Западна Европа, Сјеверна Африка, Француска и Хаваји били би у Америка морала покатити да се и са њима ратити упоредо против Осовине. Тако је Рузвелт присиљен да свине са себе „јагњећу кожу, морао намјести на свијетло дана читав свој грабљивички план и разоткрити пред свијетом своје праве намјере. Америка, одавно привремена да пројект гусарског антиевропског рата, чекала је да се Русија и Кина доброо искрваре, и да се Европа маје у потешкоћи, па да се онда Средњеисточна Држава умијешају у рат, у часу кад нађу за најсходнији, јер, у то вријеме у свијету неће бити ништа, па ако би редјеј дана постаде власник насљедницом енглеске хегемоније.

Можда су Рузвелт и његови очекивали нападом Јапана на Перл Харбор, а доцније на Алеутске, на Саломонска Острва, Филипине и Источно море. Можда је Дјелало Рузвелт надјевао свјеже друге маневре него што му је ово наметнут сјајним јапанским побједама. Неутрализовани у Пацифику, Источно море и су Америкинци промијенити тактику и уопштити своје освајачке планове према Европи, *осигурајући себи сеуда* неомјем руку у јагњећој кожи ово не баве и упоришта одузета од саме Енглеске, а још чешће од незаваћених држава, које су се морале помирити са тиме да посматрају грубо насиље над својом неутрашношћу.

Тако се мало по мало развијао антиевропски план Америке, са оииледеном чврстом намјером да се око Европе стисне обруч за приврену инвазију и коначно уништења. Америкинци су чредили у Перзијски Залив и преко њега на Средњи Исток, спојивши се одавно са своим енглеским савезницима у Египту, окренули су се у Либерији, у Дакару и Казабланци, одакле су онда продрли у Сјеверну Африку, заузели су у Карибском Мору са очима окренутим ка Мартинику, Француској Гијани, острвима Кајо Верде и Аворима, те су већ давно ставили ногу на Исландију и доглавили трупама и авионима и саму Енглеску. Они су мислили да су тот умо постигли циљ, заузјевши свуда око Европе и да су тако створили предуслов за будућу одлучну акцију против европских територија. Али овај план морао се Рузвелту учинити знатно једностранијим и бржим него што се у стварности равио.

Епски отпор италијанско-њемачких трупа тоталном англоамеријеком вазоједању Африке не само да је показао свијету херојски осовинских војника, него је онемогућио Осовини да томогно потјуне *потребне потнамјере, које бе можда кроз* коју седмицу показати да Рузвелтови и Черчилови снови нису баш тако лако остварљиви.

Погледајмо стога на општу ратну ситуацију, каква нам се приказује овога часа.

Јапанска акција у Кини напредује брзим корацима, те ситуација чункајшкиих армија постаје сваким даном све критичнија. У међувремену јапанске колоне дубоко навеле антиамеријске положаје на индијско-бирманској граници, те на ком што су потпуно сјеле Вавелове планове, побједоносно напредују у правцу Бирманска, одјеваја... Јапанске јединице ојачаних ратних... Ако... Ако... Ако